

Quaderns Crema reedita el volum *Poesia* de Josep Carner

Els carnerians tenen per fi la seva Bíblia

Jaume Coll, professor de la Universitat de Barcelona, doctorat amb l'edició crítica de la poesia de Josep Carner, ha revisat i ha establert el text carnerià per excel·lència, el volum *Poesia* de 1957.

Els carnerians donen molta importància a les paraules, Josep Carner va canviar paraules de molts poemes durant la tasca de revisió de la seva obra poètica feta l'any 1957 i els "nous" poemes són considerats pels seus apòstols com les obres més excelses del seu autor.

"El volum *Poesia* del 1957, revisat per l'autor —ens diu Jaume Coll— és la Bíblia del carnerians".

Feia molts anys que aquesta Bíblia no es trobava a l'abast dels professors, que amb gran insistència obliguen els nostres alumnes de tota edat a estudiar i interpretar Carner. L'editorial que la va editar, Selecta, la va substituir a les llibreries, l'any 1968, pel volum de les *Obres completes*, volum que inclou, a més de mots rimats, prosa i teatre.

Però el volum del 68 no va ser controlat per l'autor, ni tan sols se sap que fos objecte del més petit control, i esdevé poc fiable. "És ple d'errors, tant en poesia com en prosa, i el text *Poesia* hi és reproduït amb incúria —ens diu Jaume Coll—. El text del 57 es va fer en tipografia i van haver de tornar a picar-lo tot quan van decidir de reeditar-lo dins el nou volum. En tornar a compondre el text, s'hi van esmunyir molts errors. Aquell any, Carner ja era malalt i no va poder controlar el nou volum. És un text que no té cap mena de valor".

Per tant, ja que les *Obres Completes* no són pas completes, ni fiables, els carnerians es queden amb el volum del 57, "el gran balanç final de la seva vida", ens recorda Coll.

Per sort, el volum del 57 no va ser revisat prou a fons, o no ho va ser amb els criteris rigorosos de la filologia i l'edició catalanes actuals —algunes, no totes, és clar—. Gràcies a això, Jaume Coll ha pogut erigir-se en responsable de la tasca de revisió de l'edició i presentar així un text més acurat que el que va sortir imprès el 57. La immensa majoria de les correccions de Jaume

Coll consisteixen a proposar canvis dels signes de puntuació, a canviar majúscules per minúscules, o a la inversa, i a variar altres grafies, com els accents, i només en algun cas excepcional se n'esmena el sentit.

El reconeixement institucional de Carner no ha estat sovint a l'alçada de la seva vàlua. ARXIU

Coll, en la seva introducció, analitza a fons i amb detall "els estímuls de canvi" que va tenir Carner a l'hora de revisar els poemes. I els classifica. En primer lloc, hi ha els contactes vocàlics, vocals en contacte pertanyents a mots diferents en què la solució de la sil·labació no era clara. A continuació, la supressió d'arcaïsmes i vulgarismes. En tercer lloc, l'adaptació a la normativa. Un quart grup d'estímuls va consistir en l'eliminació de llocs comuns i de retòrica en desús. La remodelació de la mètrica defineix la cinquena tipologia dels

estímuls. I, finalment, el vers que és modificat perquè l'autor el vol millorar.

Aquesta profunda intervenció del poeta és, segons Coll, positiva. Al seu temps, com se sap, poetes contemporanis de Carner van desaconsellar-li que els retoqués massa. Consideraven que ja eren prou bons. Que no calia. Per la seva banda, el crític i professor Antoni Comas, que també creia que els versos de Carner eren insuperables, va afirmar que la correcció era "ben discutible". Fins i tot va aportar exemples de correccions on, segons ell, "Carner arriba a violentar la seva llengua inicial".

El tema és i serà apassionant. L'edició de *Poesia 1957* pot reviscolar la polèmica. Ho faci o no, sens dubte l'edició subministrà material descongelat als qui viuen d'ensenyar i divulgar Carner, i contribuirà a mantenir viu el foc de l'actualitat que el seu autor atia entre els erudits.

La tasca de Coll es completa amb un quadre sinòptic que documenta la procedència dels poemes i la secció que ocupen a *Poesia*. "El llibre *Poesia* del 57 és nou en el sentit que refà i redistribueix els seus poemes", diu Coll.

De la mateixa manera que Jaume Coll va obtenir una feina gràcies a la perfectibilitat de l'edició de la *Selecta* del 1957, l'editor, Quaderns Crema, ha pogut ara reeditar el volum del 57 gràcies a la "incúria" que va inspirar el trasllat del llibre a les *Obres Completes* del 68, bo i sabent que els carnerians recomanaran el seu i només el seu.

El volum *Poesia* del 57 era molt enyorat pels carnerians. La fe de l'editor en la febre carneriana és molt ferma i aquest fet ens pot explicar que Jaume Vallcorba s'hagi arriscat a editar un llibre de poesia tan car: costa al voltant de les nou mil pessetes. Tinent en compte que s'hi apleguen més de vint mil magnífics versos fiables, i ja no diguem la gran quantitat de "bells mots i de fórmules encara més belles", que hi ha en expressió de Joaquim Folguera, les nou mil pessetes no són cap preu forassenyat.

Si cal comptar-lo per la quantitat de pàgines, tampoc: 1.328.

Jaume Coll, en una introducció dedicada únicament a fer la història de l'elaboració del llibre, —d'on, per tant, les consideracions literàries són absents— no es pot, però, estar d'afirmar que és “el llibre de poemes més admirable que ha vist la llum en aquesta terra”, i que *Nabí*, inclòs a *Poesia*, és el poema “amb el qual la poesia catalana ateny el moment radiant de la seva més alta fita”.

Els carnerians, com es veu, eleven a història ben immutable de la literatura catalana jerarquitzada l'adoració que senten per l'obra de Carner, la seducció que els bells mots de Carner, molts d'ells neologismes, els produeix. “Josep Carner s'ha situat —l'hem situat— en una mena d'Olimp, reservat als clàssics del passat i a ben pocs del present”, ha escrit Albert Manent. Com que els carnerians dominen el gremi d'historiadors actuals de la literatura catalana, —i també, com recordava Miquel de Palol fa poc, el gremi dels poetes— cal considerar l'aparició, en edició acurada, del volum *Poesia* de 1957 com una de les fites culturals i editorials més altes del moment català.

Notícia tan destacada —l'edició de la Bíblia dels carnerians— pot tenir una gran transcendència. Podria significar, així ho espera Jaume Coll i ho desitja tothom, carnerià o no, el final d'una llarga sèrie de dissorts carnerianes.

Ara que, finalment, tenim el volum més important de Carner ben editat i a l'abast de tothom, la sort del “Príncep dels poetes” ha de canviar. El següent pas ha de consistir en l'edició de la seva obra completa en edició crítica, feina que Jaume Coll ja té enllestida. El projecte, ambiciós, no té, ara com ara, editor, però els tractes ja hi són.

Com a aperitiu, Jaume Coll ens farà regalar ben aviat amb una edició crítica de *Nabí*, amb les concordances del poema, rimari i descriptiu mètrica.

Un altre pas a fer és la recuperació dels inèdits. Com se sap, Carner publicava proses i versos a la premsa, amb molta freqüència, Jaume Coll n'ha seleccionat uns 400 poemes i en farà un llibre. Però encara en quedaran més. “Crec —ens diu Jaume Coll— que Carner va fer uns cinquanta mil versos”.

Fora de *Poesia*, doncs, en queden més que a dins.

Però cal recuperar més coses. Una capsa, per exemple.

Donem la paraula a Jaume Coll, tal com apareix en una nota a peu de pàgina del volum *Poesia*.

“L'any 1975, Joan Baptista Cendrós va arribar a un acord epistolar amb Emile Noulet relatiu als papers i llibres que el poeta posseïa al domicili de

Brussel·les: la vídua de Carner els donava a l'Institut d'Estudis Catalans. Cendrós, que va vetllar durant molt de temps perquè la donació fos una realitat, va comissionar a Brussel·les, el desembre del mateix any, dos joves estudiants per tal de procedir a *l'inventaire et la mise en caisse de tous les documents et de tous les livres appartenants à votre mari*, segons que consta en carta tramesa per Cendrós a la vídua del poeta. Arribada a Barcelona, la donació va dormir uns quants anys en un magatzem del mecenes fins que l'any 1983 va ser acceptada per l'Institut i dipositada a les seves dependències. El llegat (el fons Carner) era constituït per quinze grans capses que contenien essencialment llibres escrits pel poeta i llibres de la seva biblioteca, correspondència, mecanoscrits i manuscrits de poemes. Lamentablement,

una d'aquestes capses s'ha extraviat, aquella que contenia els exemplars d'autor de llibres escrits pel poeta, alguns dels quals ostenten correccions manuscrites”.

La capsa, segons ens afegeix Coll, era una de les més valuoses. “Els llibres amb correccions són molt importants, atès que Carner té pocs manuscrits dels seus llibres”.

Posats a recuperar més coses, caldria recuperar l'anunciada però avortada Societat Carneriana, que va néixer a la llum —una llum que de seguida es va apagar— l'any 1984, amb llevadores tan importants com Xavier Bru de Sala, Joan Carreras i Martí, Narcís Comadira, Marià Manent, Salvador Oliva, Dolors Oller, Narcís Grolera i Jaume Coll. Recuperar-la o substituir-la per una Fundació.

La importància —la màxima— que els carnerians donen a Carner no es correspon al seu reconeixement institucional, popular i

social. ¿On hi ha monuments? ¿I la placa a la casa on va néixer? Aquesta societat o fundació s'haurà de fer aquestes preguntes. La societat o fundació haurà de contribuir a popularitzar l'obra de Carner, si és que considera que la seva llengua poètica és potencialment tan popularitzable com la de Verdaguier, Sagarra, Maragall, Oliver, Salvat-Papasseit, Espriu o Martí i Pol. En divulgar Carner es divulgarien també entre la població i els escriptors els 1.938 mots creats i 723 mots introduïts per ell, segons la xifra establerta per Loreto Busquets en l'estudi *Aportació de Josep Carner a la llengua literària catalana*. Així seríem tots, els que enriquiríem la capacitat expressiva del català, com diu Modest Prats —i tants carnerians— que Carner va fer.

El deslluït acte del trasllat de les restes del poeta a la tomba definitiva —el dia 11 de maig del 1984— forma part de la llista de dissorts carnerianes. Organitzat per l'Ajuntament de Barcelona de forma precipitada i sense fer-ne gens de publicitat, va conservar el regust dels actes clandestins. L'Ajuntament fins i tot es va oblidar de comunicar el fet als familiars del poeta. I només va pensar en els carnerians amics de Carner, com Marià Manent i J.V. Foix, bo i negligint la llarga llista d'erudits i poetes carnerians més joves.

El 1984, en el centenari del naixement de Carner, es va produir una altra dissort: la societat acadèmico-política catalana

—barcelonina— no va ser capaç d'organitzar un any Carner. A més, la Generalitat de Catalunya i la Universitat Autònoma de Barcelona van muntar, cadascuna pel seu compte, sessions acadèmiques d'homenatge amb coincidència de dia i d'horari entre dos actes.

Però la gran dissort en la projecció pública de Josep Carner va ser el cas del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. El jurat va decidir de premiar abans Joan Oliver —l'any 1970— que Josep Carner, quan aquest estava malalt i tenia 86 anys. Carner va morir aquell any sense haver pogut obtenir el premi.

L'acurada edició de *Poesia* de 1957 ens ha de fer creure que, a partir d'ara, les coses carnerianes es faran bé. Que s'ha tancat la porta a la dissort carneriana.

Lluís Bonada

